

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 536/2012-58

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 21. mája 2013 v senáte zloženom z predsedu Juraja Horvátha a zo sudcov Lajosa Mészárosa a Sergeja Kohuta o prijatej sťažnosti Š. L., N., zastúpeného advokátom JUDr. R. L., K., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 46, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 8 CoP 386/2011 a jeho rozsudkom z 29. mája 2012 takto

r o z h o d o l :

Sťažnosti Š. L. **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. II. ÚS 536/2012-18 z 22. novembra 2012 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky,

o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnóm súde“) na ďalšie konanie sťažnosť Š. L., N. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 46, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 CoP 386/2011 a jeho rozsudkom z 29. mája 2012.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom pod sp. zn. 11 P 55/08 Okresný súd Košice I (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom z 13. septembra 2011 rozhodol o návrhu bývalej manželky sťažovateľa na zvýšenie výživného na ich tri maloleté deti pochádzajúce z rozvedeného manželstva, a to tak, že zvýšil pôvodne určené dlžné výživné (za obdobie od podania návrhu 1. mája 2008 do 31. apríla 2011, pozn.) z 23,30 € mesačne na 50 € na každé z troch detí, takže za toto obdobie predstavovalo dlžné výživné na každé z troch detí sumu 1 041,20 € (spolu dlžné výživné na všetky tri deti tak predstavovalo sumu 3 123,60 €, pozn.). Dlžné výživné okresný súd povolil sťažovateľovi splácať spolu s bežným výživným v splátkach, pričom výšku splátky u každého dieťaťa určil na sumu 50 € (výška mesačnej splátky dlžného výživného na všetky tri deti tak činila 150 € mesačne, pozn.). Okrem rozhodnutia o dlžnom výživnom okresný súd označeným rozsudkom rozhodol aj o bežnom výživnom, ktoré mal sťažovateľ platiť periodicky mesačne počnúc od 1. mája 2011 do budúca v sume 70 € na každé jedno z troch detí. Napokon okresný súd označeným rozsudkom rozhodol aj o úprave styku sťažovateľa s maloletými.

Na základe odvolania sa sťažovateľa proti označenému rozsudku okresného súdu (matka maloletých odvolanie proti rozsudku okresného súdu nepodala, pozn.) krajský súd napadnutým rozsudkom sp. zn. 8 CoP 386/2011 z 29. mája 2012 zmenil rozsudok okresného súdu vo výroku o dlžnom výživnom a tiež vo výroku o bežnom výživnom. Krajský súd v súvislosti s dlžným výživným zmenil rozhodnutie okresného súdu, nielen čo sa týka lehoty, za ktorú sa dlžné výživné malo určiť, ale aj sumy tohto dlžného výživného, a to tak, že krajský súd priznal na rozdiel od okresného súdu dlžné výživné za obdobie od 14. apríla 2008 do 22. októbra 2008 v sume 150 € na každé jedno z troch detí osve. Súčasne krajský súd určil bežné výživné, a to počnúc už od 23. októbra 2008 do budúca v sume 100 € mesačne na každé jedno z troch detí. Vzhľadom na uvedené krajský súd rozhodol,

že dlžné výživné za obdobie od 14. apríla 2008 do 13. septembra 2011, ktoré na jedno dieťa predstavovalo sumu 3 435,57 €, t. j. na tri deti spolu toto dlžné výživné predstavovalo sumu 10 306,71 €, má sťažovateľ zaplatiť jednorazovo do 90 dní od právoplatnosti rozsudku. Okrem toho krajský súd zrušil rozsudok okresného súdu vo výroku o úprave styku sťažovateľa s maloletými a vo výroku o trovách konania a v tomto zrušujúcom rozsahu krajský súd vrátil vec na ďalšie konanie okresnému súdu. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 21. júna 2012 a vykonateľnosť vo výroku o určení súm dlžného výživného a bežného výživného (výrok č. I rozsudku, pozn.) nadobudol 17. júla 2012 a vo výroku o určení úhrnej sumy dlžného výživného a jeho splatnosti (výrok č. II rozsudku, pozn.) nadobudol vykonateľnosť 20. septembra 2012.

Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľ namieta zmätočnosť a nepreskúmateľnosť rozsudku krajského súdu sp. zn. 8 CoP 386/2011 z 29. mája 2012, a to v tom, že krajský súd sa bez ďalšieho stotožnil so závermi okresného súdu o dostatočnom zistení skutkového stavu týkajúceho sa príjmov oboch účastníkov konania (rodičov maloletých, pozn.), ktoré bolo podstatné pre rozhodnutie o určenej výške výživného, a zároveň aj v arbitrárnom odôvodnení tohto rozsudku krajského súdu v súvislosti s uložením mu povinnosti zaplatiť dlžné výživné jednorazovo, a nie v splátkach. Podľa sťažovateľa krajský súd nenapravil pochybenia okresného súdu týkajúce sa nedostatočného dokazovania, pretože sa nevysporiadal s viacerými skutkovými okolnosťami, napr. s výrazným nepomerom medzi matkou maloletých tvrdenými príjmami na jednej strane a jej výdavkami na strane druhej, ktoré mali podstatne presahovať matkou maloletých proklamované jej všetky skutočné príjmy, a to najmä s ohľadom na jej konštatovanie, že ako konateľka a spoločníčka obchodnej spoločnosti nemala žiadny príjem. Krajský súd rovnako ako pred ním ani okresný súd sa podľa sťažovateľa nevysporiadal napr. ani so skutočnosťou, že matka maloletých mala podľa sťažovateľa predať ich niekdajší spoločný byt, z predaja ktorého si mala ponechať všetok príjem, a s maloletými má bývať v podnájme, nevysporiadal sa ani s tým, že pri zisťovaní príjmu sťažovateľa boli do tohto príjmu zarátané aj nenárokovateľné, a teda aj pohyblivé zložky platu (napr. diéty, pozn.) a pod. Pokiaľ ide o tú časť rozhodnutia krajského súdu, ktorou bola sťažovateľovi uložená povinnosť jednorazovo zaplatiť dlžné výživné v sume 10 306,71 €, a to aj napriek zisteniu,

že sťažovateľ nemá tieto finančné prostriedky k dispozícii, sťažovateľ okrem arbitrárnosti rozsudku v tejto časti konštatuje aj jeho „likvidačný“ charakter voči jeho osobe.

V uvedených súvislostiach sťažovateľ v sťažnosti okrem iného uviedol:

«Zákon hovorí o RODIČOVI, ktorým v tomto prípade nepochybne je aj matka mal. detí, KTORÁ súdu NEPREDLOŽILA ŽIADEN doklad o jej príjme za rok 2011, pretože ju súd na to ani nevyzval. A toto považujeme za ďalšie pochybenie súdu a preukázanie toho, že súd nedostatočne zistil skutkový stav. Nevieme, či obchodná spoločnosť O. s. r. o. (t. j. spoločnosť v ktorej bola matka maloletých konateľkou s spoločníčkou, pozn.) je alebo nie je platcom DPH a tak isto nevieme, či je alebo nie je platcom DPH mesačným, kvartálnym, či ročným, z čoho by potom vyplývali odlišné povinnosti podávania daňových priznaní. Ani toto súd nezisťoval. ...

Priznané výživné spolu z dlžným výživným považuje otec mal. detí za v rozpore z § 75 ods. 2 Zákona o rodine, pretože BEZ reálnych a aktuálnych dôkazov jednak o súčasnom zdravotnom stave matky mal. detí ako aj jej skutočných príjmových pomeroch, súd vydal svoje rozhodnutie predčasne a v konečnom dôsledku proti mal. deťom, teda v rozpore s ich záujmami. ...

Krajský súd v Košiciach však v predmetnej veci nenariadil pojednávanie, ale konal a rozhodol bez pojednávania, na ktorom dňa 29. 05. 2012 vydal rozsudok pod sp. zn. 8 CoP/386/2011, čím podľa nášho názoru výrazne zasiahol do práva na spravodlivý proces, s poukazom na „tvrdý a podľa názoru sťažovateľa až likvidačný obsah rozsudku“, kde bolo sťažovateľovi doslova odopreté právo zaplatiť dlžné výživné v splátkach a súd toto svoje rozhodnutie o vyjadrenie na strane 8 rozsudku, kde sa konštatuje, že odvolací súd uložil otcovi zaplatiť dlžné výživné do 90 dní od právoplatnosti rozsudku, pretože vzhľadom k pomerom otca, výške dlhu a charakteru predmetu konania, ktorým je určenie výživného pre maloleté dieťa BY NEBOLO SPRAVODLIVÉ priznať výhodu splátok /viď prílohy/. Sťažovateľ považuje výroky napadnutého rozsudku Krajského súdu v Košiciach 8 CoP/386/2011 vzhľadom na ich obsah aj za nevykonateľné, neurčité a zmätočné.

Sťažovateľ poukazuje na skutočnosť, že jeho ex-manželka previedla svoj obchodný podiel v spoločnosti O. s. r. o. a od 03. 11. 2011 už nie ani spoločníkom a ani konateľom uvedenej spoločnosti. Pýtame sa prečo? Kde je daňové priznanie uvedenej spoločnosti za rok 2011, ktoré si mal a mohol súd vyžiadať? Aj keď dokazovanie nebolo vykonané

dôsledne a dostatočne, tak súd rozhodol, aj keď nemal v spise všetky dôkazy potrebné na rozhodnutie.»

Vzhľadom na uvedené sa sťažovateľ domáha, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa Š. L..., N. upravené v čl. 46, čl. 47, ods. 2, 3, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní pod sp. zn. 8 Cop/386/2011, porušené bolo.

2. Rozhodnutie Krajského súdu v Košiciach, pod sp. zn. 8 Cop/386/2011-245 zo dňa 29. 05. 2012 sa zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3. Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky sa prikazuje, aby vo veci konala a prikazuje obnoviť stav pred porušením základného práva upraveného v čl. 46, čl. 47, ods. 2, 3, čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

4. Sťažovateľovi Š. L..., N., sa priznáva finančné zadostučinenie 5 000 Eur..., ktoré je Krajský súd v Košiciach povinný sťažovateľovi vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia (nálezu).

5. Sťažovateľovi Š. L..., N. priznáva trovy konania/právneho zastúpenia 262,06 Eur..., ktoré je povinný Krajský súd v Košiciach zaplatiť na účet advokáta JUDr. R. L. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (nálezu).“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za krajský súd jeho predseda listom sp. zn. 1 SprV 830/2012 z 21. januára 2013 a právny zástupca sťažovateľa stanoviskom k uvedenému vyjadreniu krajského súdu listom z 25. februára 2013.

2.1 Predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení okrem iného uviedol:

„Uvedené rozhodnutia sú právoplatné a tak nám neprislúcha posudzovať ich vecnú správnosť, ani ich zákonnosť. ...

S dôvodmi odvolania otca (sťažovateľa) sa vyporiadal Krajský súd v Košiciach ako odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia. Reagoval na všetky podstatné otázky a námietky sťažovateľa, podrobne sa venoval skúmaniu príjmov rodičov; zrozumiteľne

uviedol ako ich vyhodnotil a na základe akých právnych úvah dospel k svojmu rozhodnutiu. ...

Záveru odvolacieho súdu nie sú v rozpore s rozhodnutím Ústavného súdu Slovenskej republiky z 13. 12. 2007 sp. zn. I. ÚS 265/2007, ktorý v kontexte posudzovania akceptovateľnosti zohľadňovania tzv. diét do príjmu povinného rodiča uviedol, že všeobecný súd pri určení (t. j. analogicky aj pri zvýšení výživného) bude postupovať správne, ak prihliadne na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného, t. j. sťažovateľa v širšom kontexte, nie len cez prizmu jeho zárobku. ...

Pokiaľ sťažovateľ v súvislosti s námietkami týkajúcimi sa príjmov matky maloletých detí poukazoval na nedostatok skúmania dôvodov, pre ktoré matka previedla svoj podiel v spoločnosti O. s. r. o. a vzdania sa funkcie konateľky, z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu nevyplýva, že by vo svojom odvolaní, resp. v priebehu odvolacieho konania namietať uvedenú skutočnosť a domáhal sa doplnenia dokazovania o zisťovanie dôvodov, pre ktoré matka previedla svoj podiel v uvedenej obchodnej spoločnosti a vzdala sa funkcie konateľky.

Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu vyplýva, že odvolací súd skutočne (ako to namietať sťažovateľ) nedoplnil dokazovanie o daňové priznanie matky za rok 2011, resp. o peňažný denník, avšak zároveň z neho vyplýva, že dostatočne vysvetlil, že pomery matky by neodôvodňovali zvýšenie výživného v nižšom, rozsahu, aj keby sa zistilo, že v roku 2011 vykázala zisk, keďže jej podiel na výživnom je porovnateľný s podielom otca, keď výživné 150 eur, resp. 100 eur mesačne, ktoré predstavuje výživné na jeden deň 5 eur, resp. len 3,33 eura, zohľadňuje iba základnú mieru nevyhnutných potrieb maloletých detí, ktoré sú vo veku intenzívneho fyzického rastu a je nepochybné, že práve matka dopĺňa zdroj ich výživy na hranicu prospešnú a nevyhnutnú pre ich všestranný rozvoj zo svojho príjmu a formou osobnej starostlivosti.

Vo vzťahu k námietkam sťažovateľa týkajúcim sa splatnosti dlhu na výživnom je potrebné zdôrazniť, že odvolací súd tento výrok, t. j. výrok o splatnosti dlhu na výživnom v deväťdesiatdňovej lehote neodôvodnil len tým, že vzhľadom na pomery otca, výšku dlhu na výživnom a charakter predmetu konania, ktorým je zvýšenie výživného pre maloleté deti, nebolo spravodlivé priznať sťažovateľovi výhodu splátok, ale podrobne sa venoval schopnostiam a možnostiam sťažovateľa a na tom základe ustálil, že nedisponuje úsporami vo výške dlhu na výživnom a predĺžil mu z tohto dôvodu zákonom určenú trojdňovú lehotu

na splnenie povinnosti na deväťdesiat dní, (aby pre neho zaplatenie dlhu nebolo likvidačné a aby nebol v trojdňovej zákonnej lehote tlačný k uzavretiu nevýhodnej pôžičky s vysokými úrokmi, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť jeho schopnosť prispievať na výživu maloletých detí v stanovenom rozsahu). Z odôvodnenia rozhodnutia tiež vyplýva, že pri určovaní spôsobu zaplatenia dlhu na výživnom zohľadnil aj skutočnosť, že matka nebola pri uspokojovaní potrieb detí zvýhodnená splátkami, ale musela tieto potreby uspokojovať postupne tak, ako vznikali. Zdôraznil, že sťažovateľ mohol zvýšenie výživného svojej vyživovacej povinnosti očakávať už štyri roky (od podania návrhu na zvýšenie výživného v roku 2008) a pripraviť sa na zaplatenie eventuálneho dlhu na výživnom odkladaním časti príjmu. Akceptovateľným spôsobom navyše vyslovil, že sa mu javí byť účelné, aby dlžné výživné bolo zaplatené naraz, lebo to umožňuje lepšie využitie peňažných prostriedkov v prospech maloletých detí.

Z týchto dôvodov navrhujeme ústavnú sťažnosť odmietnuť.

Netrváme na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.“

2.2 Právny zástupca sťažovateľa vo svojom vyjadrení k stanovisku krajského súdu uviedol:

«Neprekvapuje nás vyjadrenie Krajského súdu v Košiciach č. 1SprV/830/2012 zo dňa 21. 01. 2013, kde akýsi pseudo faktor uzavretia nevýhodnej pôžičky s vysokými úrokmi, mal byť dôvodom na poskytnutie lehoty 90 dní zo strany súdu na zaplatenie dlžného výživného 10.306,71 Eur, bez náležitého vykonania dokazovania v predmetnej veci a bez vypočítania sťažovateľa, čím mu súd odňal možnosť konať pred súdom.

Tu len poukazujeme, že v poslednom čase sa „rozmohli“ rozhodnutia Krajského súdu v Košiciach, kde už aj v odôvodneniach rozhodnutí, pri rozhodovaní o žiadostiach o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov bolo uvedené, že neboli dôvody na oslobodenie od súdnych poplatkov, pretože nebolo preukázané, aby žiadatelia nemali možnosť uhradiť súdny poplatok, cestou úveru.

S poukazom na vyššie uvedené, ako aj stanovisko Krajského súdu v Košiciach... preto sťažovateľ trvá na tom, aby sa vo veci neupustilo od ústneho pojednávania o prijatom návrhu.»

3. Na základe oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa, že sťažovateľ trvá na ústnom pojednávaní, ústavný súd nariadil verejné ústne pojednávanie na 14. máj 2013, na ktorom sa zúčastnil len sťažovateľ a jeho právny zástupca. Predseda krajského súdu sa z účasti na ústnom pojednávaní ospravedlnil listom č. 1SprV/830/2012 z 9. apríla 2013.

Právny zástupca sťažovateľa na ústnom pojednávaní uviedol: *„Jedinou novou skutočnosťou vlastne je, že prebieha exekučné konanie na Okresnom súde v Rožňave, ktoré bolo prerušené do skončenia konania na ústavnom súde o sťažnosti sťažovateľa. Čo sa týka meritu veci, trvám na tom, čo bolo uvedené.“* Sťažovateľ na ústnom pojednávaní uviedol, že trvá *„na všetkom, čo odznelo“*.

Ústavný súd odročil pojednávanie na 21. máj 2013 na účely vyhlásenia rozhodnutia.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. ...

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či napádaným rozsudkom krajského súdu č. k. 8 CoP 386/2011-245 z 29. mája 2012 došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa zaručených v čl. 46, čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy, porušenie ktorých vidí sťažovateľ v tom, že označené rozhodnutie krajského súdu je svojvoľné a nemajúce základ vo vykonanom dokazovaní, a tiež v tom, že predmetné rozhodnutie je podľa sťažovateľa arbitrárne v časti odôvodnenia týkajúcej sa jemu uloženej povinnosti jednorazovo zaplatiť dlžné výživné.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že nie je jeho úlohou zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Ústavný súd je v súlade so svojou všeobecnou právomocou vyjadrenou v čl. 124 ústavy súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Táto právomoc spolu s právomocou podľa čl. 127 ods. 1 ústavy mu umožňuje preskúmať aj napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov, avšak iba z hľadiska, či je, alebo nie je v súlade s ústavno-procesnými zásadami upravenými v ústave.

Inými slovami, skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu iba vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, I. ÚS 117/05, II. ÚS 127/07).

Sťažovateľ odvolanie proti rozsudku okresného súdu č. k. 11 P 55/2008-209 z 13. septembra 2011 v záverečnom súhrne odôvodnil takto:

„... podľa názoru otca mal. detí konanie má inú vadu, ktorá môže mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci podľa § 205 ods. 2 písm. a) O. s. p. /s poukazom na § 221 ods. 1, písm. f) nedoručením zápisnice o pojednávaní zo dňa 13. 09. 2011 ešte pred doručením a vyhotovením rozsudku sa účastníkovi konania postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom – podať návrh na doplnenie zápisnice o pojednávaní zo dňa 13. 09. 2011/, konajúci súd neúplne zistil skutkový stav veci § 205 ods. 2, písm. c) O. s. p., ďalej máme za to, že nevy počutím znalkyne nemal aj s poukazom na vyššie uvedené ďalšie skutočnosti konajúci súd dostatočne preukázaný ani skutkový stav veci podľa § 205 ods. 2, písm. e) O. s. p., ďalej súd prvého stupňa dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam § 205 ods. 2, písm. d), tak isto neboli dostatočne preukázané príjmové a majetkové pomery matky mal. detí ani jej výdavky, aj s ohľadom na podnikanie matky mal. detí, vo výroku rozsudku súdu chýbajú priezviská mal. detí a sú tam len ich krstné mená... a dátumy narodenia, teda výroky rozsudku sú preto neúplné a nevykonateľné...“

Krajský súd o opravnom prostriedku sťažovateľa proti rozhodnutiu súdu prvého stupňa rozhodol napadnutým rozsudkom č. k. 8 CoP 386/2011-245 z 29. mája 2012, z odôvodnenia ktorého vyplýva:

„Odvolací súd bez nariadenia odvolacieho pojednávania podľa § 214 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 156 ods. 3 O. s. p. preskúmal napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa aj s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa § 212 ods. 2 písm. a/ O. s. p. a dospel k záveru, že je ho potrebné v časti zmeniť podľa § 220 O. s. p. a v časti zrušiť podľa § 221 ods. 1 písm. h/ O. s. p. ...

Podľa § 78 ods. 1 Zákona o rodine dohody a súdne rozhodnutia o výživnom možno zmeniť, ak sa zmenia pomery. Okrem výživného pre maloleté dieťa je zmena alebo zrušenie výživného možné len na návrh.

Zmenou pomerov v zmysle tohto zákonného ustanovenia sa rozumie výrazná zmena tých okolností na jednej alebo druhej strane, t. j. oprávneného alebo povinného, ktoré boli podkladom predchádzajúceho rozhodnutia súdu o výživnom, pričom musí ísť o zmenu trvalú, nielen prechodnú a musí ísť o zásadnú zmenu v tých okolnostiach, z ktorých vychádzalo predchádzajúce rozhodnutie o výživnom. Preto v konaní o zvýšení výživného je potrebné porovnať pomery, z ktorých vychádzalo predchádzajúce súdne rozhodnutie o výživnom s pomermi v čase rozhodovania o návrhu na zmenu výživného. Aj pri rozhodovaní o výživnom v dôsledku zmeny pomerov sa použijú zásady, ktoré sú rozhodujúce pre určenie výživného. V danom prípade ide o ust. § 62 ods. 1, 2, 4, 5 a ust. § 75 ods. 1 Zákona o rodine, z ktorých okrem iného vyplýva, že pri rozhodovaní o rozsahu výživného je potrebné vychádzať z toho, aká peňažná suma je potrebná na úhradu odôvodnených potrieb dieťaťa, pričom medzi tieto potreby patria výživa vo vlastnom zmysle slova, hmotné potreby, ako je šatstvo, bielizeň, obuv, nájomné za byt a tiež potreby súvisiace s rozširovaním a prehlbovaním vzdelania dieťaťa, rozvojom jeho záujmov a potrieb, prípravou na budúce povolanie kultúrne, športové a rekreačné potreby, ako aj potreby súvisiace so zdravotným stavom, t. j. všetky nevyhnutné potreby, ktoré vyžaduje život kultúrneho človeka v spoločnosti. Miera týchto potrieb je odstupňovaná a závisí predovšetkým od veku dieťaťa a jeho zdravotného stavu, pričom ak to možnosti a schopnosti rodičov dovoľujú, má výživné zabezpečovať dieťaťu primeraný podiel na výhodách, ktoré dovoľujú možnosti rodičov. Zo zásady úmernosti životnej úrovne dieťaťa a jeho rodičov vyplýva aj to, že výživné môže byť určené v zodpovedajúcej miere aj na zvýšené potreby dieťaťa, vyplývajúce z tejto

úmernosti a to pre súčasnú dobu, ako aj pre budúcnosť. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni svojich rodičov a pokiaľ životná situácia rodiča predstavuje vyšší životný štandard, možno spravodlivo očakávať, že rovnaký štandard umožní svojmu dieťaťu a to formou výživného, čo je v súlade s požiadavkou, že dieťa, rodičia ktorého nežijú spolu, má mať takú životnú úroveň, ako keby spolužitie rodičov existovalo. Z vyššie citovaných zákonných ustanovení nepochybne tiež vyplýva, že okrem odôvodnených potrieb oprávnenej osoby sú rozhodujúce predovšetkým reálne zárobkové schopnosti a možnosti každého z rodičov, ktoré sú dané nielen ich subjektívnymi vlastnosťami, ale aj okolnosťami objektívneho charakteru, najmä pracovnými príležitosťami primeranými vlastnostiam rodičov. ...

Odvolací súd preskúmaním všetkých relevantných skutočností týkajúcich sa výživného pre mal. deti dospel k záveru, že súd prvého stupňa dostatočne zistil skutkový stav, posúdil ho podľa správnych zákonných ustanovení Zákona o rodine, ale nesprávne rozhodol, ak zvýšil výživné až od 1. 5. 2008 a ak určil jeho rozsah na 50 eur, resp. 70 eur, preto podľa § 220 O. s. p. zmenil napadnutý rozsudok tak, že zvýšil výživné od otca pre každé z mal. detí už od 14. 4. 2008 kedy sa otec trvalo zamestnal na 150 eur mesačne do 22. 10. 2008, keď si zabezpečil vlastné bývanie a na 100 eur mesačne od 23. 10. 2008 do budúcnosti, ktoré je vzhľadom na vyššie citované zákonné ustanovenia a z nich vyplývajúce zásady primeranejšie reálnym príjmovým a majetkovým pomerom otca, ktorý nemá inú vyživovaciu povinnosť a odôvodneným potrebám mal. detí, ktoré sú v súčasnosti žiačkami prvého stupňa základnej školy. Pokiaľ ide o počiatok zvýšenej vyživovacej povinnosti otca odvolací súd sa nestotožnil s právnym názorom súdu prvého stupňa, že ku kvalifikovanej zmene pomerov otca došlo až 1. 5. 2008, pretože tento dátum sa v spise neviaže na žiadnu relevantnú okolnosť, ktorá by odôvodňovala zmenu predchádzajúcej úpravy výživného. K tejto došlo už 14. 4. 2008, kedy sa otec zamestnal a začal poberať stabilný príjem, pretože v čase predchádzajúcej súdnej úpravy výživného súd vychádzal zo zistenia, že otec nie je zamestnaný. Pokiaľ ide o rozsah výživného, z vykonaného dokazovania vyplýva, že otec pracoval od 14. 4. 2008 do 22. 10. 2008 s čistým priemerným mesačným príjmom 342,30 eur (č. l. 10 a 81) s tým, že mu za toto obdobie boli ako vodičovi medzinárodnej kamiónovej dopravy vyplatené aj náhrady v priemere približne 1.100 eur mesačne. Matka v tom čase poberala invalidný dôchodok rozsahu 266,50 eur a príspevky a mal. deti navštevovali materskú školu. Zo zmluvy o poskytnutí euroflexihypotéky vyplýva, že otec si

23. 10. 2008 vzal na kúpu rodinného domu úver 42.535 eur, ktorý sa zaviazal splácať po 286 eur mesačne. Odvolací súd dôsledne posúdil takto zistené pomery účastníkov s ich pomermi v čase predchádzajúcej úpravy výživného a dospel k záveru, že bolo v možnostiach a schopnostiach otca prispievať do 22. 10. 2008 zo svojho príjmu 1.400 € mesačne na výživu mal. detí o 100 € mesačne viac, ako určil súd prvého stupňa, t. j. 150 eur mesačne, pretože v tom čase nemal také výdavky na bývanie ako po 23. 10. 2008 a zároveň poznamenáva, že aj keď sú jeho diéty zo zákona určené na pokrytie jeho zvýšených výdavkov počas výkonu práce v zahraničí, na druhej strane rozhodne pozitívne ovplyvňujú jeho bežné životné podmienky, minimálne jeho náklady na stravovanie a ubytovanie. Je notoricky známou skutočnosťou, že práve diéty sú hlavným stimulom pre vykonávanie práce vodiča diaľkovej kamiónovej dopravy, pretože z týchto finančných prostriedkov je možné ušetriť a úspory následne zlepšujú majetkové pomery povinného rodiča a aj jeho životnú úroveň, na ktorej majú právo podieľať sa aj mal. deti najmä vtedy, ak je ich matka zdravotne hendikepovaná a odkázaná na invalidný dôchodok a rôzne príspevky. Pokiaľ ide o rozsah výživného po 23. 10. 2008 odvolací súd dospel k presvedčeniu, že aj keď otcovi pribudli záväzky voči banke na splácanie úveru, ktorý si zobral na kúpu rodinného domu za účelom riešenia svojej bytovej otázky a aj na poplatky súvisiace s jeho užívaním, stále je v jeho možnostiach prispievať na mal. deti viac ako 50, resp. 70 eur mesačne zohľadňujúc znenie § 62 ods. 1 Zákona o rodine, ktoré plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom považuje za ich prvoradú zákonnú povinnosť, ako aj ods. 5 tohto zákonného ustanovenia, v ktorom je výslovne uvedené, že výživné má prednosť pred inými výdavkami rodičov. Podľa tohto zákonného ustanovenia je rodič povinný plne rešpektovať vyživovaciu povinnosť a svoje výdavky usmerniť tak, aby plnenie vyživovacej povinnosti nebolo ohrozené. Odvolací súd neakceptoval výdavky otca na zahraničných cestách a za užívanie domu v rozsahu, v akom ich vyčíslil v priebehu konania, pretože sú značne nadhodnotené aj na zahraničné pomery a nezohľadňujú, že je väčšinu času počas mesiaca v zahraničí a nečerpá toľko energií, aby odôvodňovali zálohové platby až v rozsahu 150 eur mesačne. V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje na to, že odôvodnené potreby troch mal. detí v rovnakom veku sú rozhodne vyššie ako už stabilizované pomery ich rodičov, preto ak otec podľa vlastného vyjadrenia minie len na svoju stravu v zahraničí 50 eur denne, je potrebné, aby si uvedomil, že výživné 100 eur mesačne, resp. 150 eur mesačne pre každú z maloletých slúži nielen na zabezpečovanie ich stravy na celý mesiac, ale aj šatstva, bielizne, obuvi, nájomného za byt

a tiež potrieb súvisiacich s rozširovaním a prehĺbovaním vzdelania dieťaťa, rozvojom jeho záujmov a potrieb, prípravou na budúce povolanie, kultúrne, športové a rekreačné potreby, ako aj potreby súvisiace so zdravotným stavom. Pokiaľ otec spochybňoval, že jediným príjmom, matky je invalidný dôchodok a sociálne príspevky odvolací súd uvádza, že v posudzovanej veci bolo preukázané, že spoločnosť, kde je matka konateľkou a spoločníčkou nevykázala v dvoch po sebe nasledujúcich obdobiach zisk. Skutočnosť, že matka splatila svoj vklad v rozsahu 6.638,78 eur a že spoločnosť rozšírila predmet svojho podnikania nemá vplyv na rozsah vyživovacej povinnosti otca voči mal. deťom, pretože podiel matky na výživnom je už za tohto stavu dôkaznej situácie porovnateľný s podielom otca, nakoľko výživné 150 eur, resp. 100 eur mesačne, ktoré predstavuje výživné na jeden deň 5 €, resp. 3,33 € zohľadňuje len základnú mieru nevyhnutných potrieb mal. detí, ktoré sú vo veku intenzívneho fyzického rastu a je nepochybné, že práve matka dopĺňa zdroj výživy mal. detí na hranicu prospešnú a nevyhnutnú pre ich všestranný rozvoj. Odvolací súd nezistil potrebu doplnenia dokazovania ohľadne toho, ako sa matka stará o mal. deti a aký je jej zdravotný stav, pretože v priebehu konania bolo jednoznačne viacerými dôkazmi preukázané, že v jej starostlivosti neboli zistené nedostatky a aj naďalej spĺňa podmienky pre poberanie invalidného dôchodku. Pokiaľ otec namieta., že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom, pretože nemal možnosť namietať znenie zápisnice, z obsahu predloženého spisu vyplýva, že zápisnica o pojednávaní pred súdom prvého stupňa sa vyhotovovala formou hlasitého diktovania do elektromagnetického záznamu (č. l. 207). Zo spisu jednoznačne vyplýva, že otec na záver pojednávania nepožiadaval o reprodukciu vyhotoveného záznamu. Obsah spisu nasvedčuje tomu, že súd vytvoril prítomným účastníkom konania možnosť preveriť pri hlasitom prehrávaní vyhotoveného zvukového záznamu jeho správnosť a otec túto možnosť nevyužil. To malo dopad aj na jeho možnosť už na pojednávaní namietať nesprávnosť zvukového záznamu a domáhať sa opravy zápisnice o pojednávaní. Otec v odvolaní nenamieta, že by jeho právnomu zástupcovi nebolo na pojednávaní umožnené vyjadrovať sa k veci alebo k priebehu konania alebo k niektorému z vykonaných dôkazov. V tomto smere netvrdí, že by procesný postup súdu bol nesprávny. Uvádza len, že nemal možnosť namietať znenie zápisnice, pretože mu bola doručená až s rozsudkom. Podľa ustálenej súdnej praxe (rozhodnutie Najvyššieho súdu SR 3 Cdo 26/06) aj keby predmetná zápisnica pravdivo nezachytávala skutočný (procesné bezvadný) priebeh pojednávania pred konajúcim súdom, nezakladala by táto skutočnosť sama osebe vadu konania podľa § 221 ods. písm. f) O. s. p.,

pretože nesprávnosťou, nepresnosťou alebo neúplnosťou zaznamenania procesné správneho postupu súdu sa neodníma účastníkovi možnosť konať v zmysle uvedeného ustanovenia. Skutočnosť, že pri vyhlásení rozsudku nebol prítomný kolízny opatrovník nie je dôvodom na zrušenie napadnutého rozhodnutia, pretože bol riadne predvolaný a nepožiadaval o odročenie pojednávania (§ 101 ods. 2 O. s. p.). Vzhľadom k tomu, že odvolací súd zmenil počiatok a rozsah vyživovacej povinnosti otca, bolo potrebné rozhodnúť o dlžnom výživnom, ktoré za obdobie od 14. 4. 2008 do 13. 9. 2011 predstavuje pre každú z maloletých 3.435,57 € (150 - 23,30 €/ 30 dní krát 16 dní mesiaca apríl 2008 plus 150 € - 23,30 x 6 mesiacov od mája 2008 do októbra 2008 plus 100 € - 23,30 € x 34 mesiacov od novembra 2008 do augusta 2011). Odvolací súd uložil otcovi zaplatiť takto vyčíslené dlžné výživné do 90 dní od právoplatnosti rozsudku, pretože vzhľadom k pomerom otca, výške dlhu a charakteru predmetu konania, ktorým je určenie výživného pre maloleté dieťa by nebolo spravodlivé priznať výhodu splátok tak, ako to spravil súd prvého stupňa aj preto, že ide o výnimku zo zásady, že povinnosť uloženú v rozsudku treba splniť do 3 dní. Zvýšenie svojej vyživovacej povinnosti mohol otec očakávať od začatia konania o zvýšení výživného (už 4 roky) a pripraviť sa na zaplatenie eventuálneho dlhu na výživnom odkladaním časti z jeho príjmu. Odvolací súd pri rozhodovaní o spôsobe zaplatenia dlhu na výživnom prihliadol aj na tú skutočnosť, že matka pri uspokojovaní potrieb detí nebola zvýhodnená splátkami, ale musela tieto potreby uspokojovať postupne tak, ako vznikali a javí sa byť účelné, aby dlžné výživné bolo zaplatené naraz, čo umožňuje lepšie využitie peňažných prostriedkov v prospech mal. detí. Pretože pomery otca nenasvedčujú, že by aktuálne disponoval úsporami vo výške dlhu na výživnom dosahujúcom celkovo 10.306,71 eur, odvolací súd predĺžil lehotu splatnosti dlhu na výživnom na 90 dní, aby nebol v 3 dňovej zákonnej lehote tlačný k uzavretiu nevýhodnej pôžičky s vysokými úrokmi, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť jeho schopnosť prispievať na výživu jeho detí v stanovenom rozsahu. Z uvedených dôvodov odvolací súd zmenil napadnutý rozsudok podľa § 220 O. s. p.“

V citovanej časti odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajský súd jasne uviedol, prečo rozsudok okresného súdu v časti zmenil a v časti zrušil. Krajský súd reagoval na odvolacie dôvody predstreté sťažovateľom a svoje závery náležite odôvodnil, opierajúc sa o konkrétne ustanovenia príslušných právnych noriem [zákon č. 36/2005 Z. z. o rodine

a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a Občiansky súdny poriadok (ďalej aj „OSP“) a judikatúru všeobecných súdov.

Ústavný súd zdôrazňuje, že súčasťou obsahu práva na spravodlivé súdne konanie je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne odpovie na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Do práva na spravodlivý proces však nepatrí právo účastníka konania, aby sa všeobecný súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov, teda za porušenie tohto základného práva nemožno považovať neúspech (nevyhovenie návrhu) v konaní pred všeobecným súdom (napr. I. ÚS 8/96, III. ÚS 197/02, III. ÚS 284/08). Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces.

Podľa ústavného súdu je napadnutý rozsudok krajského súdu určitý a zrozumiteľný a zároveň dostatočným spôsobom zaujíma stanovisko k podstate námietok uvedených v sťažovateľovom odvolaní. Ústavný súd pri preskúmaní napadnutého rozsudku krajského súdu zistil, že tento sa ústavne prijateľným spôsobom vysporiadal s argumentáciou sťažovateľa. Nezistil žiadne skutočnosti, na základe ktorých by bolo možné toto rozhodnutie označiť za nezlučiteľné s ústavou ustanovenými princípmi súdneho rozhodovania. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivé súdne konanie (m. m. IV. ÚS 112/05, I. ÚS 117/05). Z ústavnoprávneho hľadiska preto niet žiadneho dôvodu, aby sa spochybňovali závery napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré sú dostatočne odôvodnené a majú oporu vo vykonanom dokazovaní.

O svojvôli pri výklade alebo aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať vtedy, ak by sa jeho názor natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel alebo význam (napr. I. ÚS 115/02, I. ÚS 176/03), pričom v konkrétnych okolnostiach danej veci sa tak podľa názoru ústavného súdu nestalo.

Z uvedených dôvodov podľa názoru ústavného súdu nemožno vyvodit' porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy napadnutým rozsudkom krajského súdu alebo postupom, ktorý jeho vydaniu predchádzal, preto ústavný súd sťažnosti v tejto časti nevyhovel.

Rovnako ústavný súd nevyhovel ani tej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie základných práv zaručených v čl. 47 ods. 2 a 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 CoP 386/2011 a jeho rozsudkom z 29. mája 2012.

Rovnosť účastníkov v konaní (čl. 47 ods. 3 ústavy) mala byť podľa názoru sťažovateľa porušená tým, že vo vzťahu k osobe matky maloletých detí nebolo dokazovanie vykonané dôsledne. Aj touto otázkou sa však krajský súd zaoberal a ústavne konformným spôsobom sa s ňou vysporiadal. Oboznámil, prečo vykonané dokazovanie považoval za dostatočné, a ako reakciu na sťažovateľove námietky uviedol dôvody, prečo považoval podiel matky na výživnom za porovnateľný s podielom sťažovateľa a takisto prečo nepovažoval za potrebné doplniť dokazovanie vo vzťahu k starostlivosti matky o maloleté deti a k jej zdravotnému stavu (pozri citované odôvodnenie napadnutého rozhodnutia). Z tohto hľadiska teda nedošlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na rovnosť účastníkov v konaní pred krajským súdom. To, že odvolací súd nepovažoval za potrebné vykonať ďalšie sťažovateľom navrhované dôkazy, resp. že nevykonával dôkazy z vlastnej iniciatívy, samo osebe bez ďalšieho nepredstavuje zvýhodnenie jedného účastníka konania pred druhým, a preto nemožno ihneď s takýmto postupom všeobecného súdu spájať zásah do základného práva účastníka na rovnosť v konaní, a to zvlášť za situácie, keď všeobecný súd uvedie dôvody nedoplnenia dokazovania.

Ústavný súd nezistil ani porušenie základného práva na právnu pomoc v konaní pred všeobecným súdom (čl. 47 ods. 2 ústavy). Text sťažnosti ani jej prílohy nijako nenaznačujú, že by označené základné právo sťažovateľa mohlo byť zo strany krajského súdu akokoľvek dotknuté. Sťažovateľ bol právne zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorý predstavoval záruku adekvátnej právnej pomoci, a zo žiadnej argumentácie sťažovateľa nevyplýva, že táto bola vplyvom postupu krajského súdu akýmkoľvek spôsobom narušená.

Ústavný súd nezistil ani zásah krajského súdu do základných práv sťažovateľa zaručených v čl. 48 ods. 2 ústavy. Hoci sťažovateľ presne a určito nekonkretizoval, porušenia ktorého zo základných práv uvedených v čl. 48 ods. 2 ústavy sa mal krajský súd dopustiť, z odôvodnenia sťažnosti možno dedukovať, že ide o námietku porušenia práva na verejné prerokovanie veci za prítomnosti sťažovateľa a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Krajský súd nekonal v rozpore so zákonnými ustanoveniami, keď o odvolaní sťažovateľa rozhodol na neverejnom zasadnutí.

Podľa § 214 ods. 1 OSP na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie vždy, ak

- a) je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,
- b) súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania a je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie,
- c) ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania,
- d) to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

Podľa § 214 ods. 2 OSP v ostatných prípadoch možno o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania.

Pretože krajský súd nezistil dôvody, pre ktoré by musel nariadiť pojednávanie v odvolacom konaní, riadil sa ustanovením § 214 ods. 2 OSP a rozhodol bez nariadenia pojednávania v spojení s § 156 ods. 3 OSP, podľa ktorého vo veciach, v ktorých súd rozhoduje rozsudkom bez nariadenia ústneho pojednávania, oznámi miesto a čas verejného

vyhlásenia rozsudku na úradnej tabuli súdu v lehote najmenej päť dní pred jeho vyhlásením. Oznámenie, resp. prípadné neoznámenie miesta a času verejného vyhlásenia rozsudku sťažovateľ sťažnosťou podanou ústavnému súdu nenamietal. V nadväznosti na tieto okolnosti nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci v jeho prítomnosti, a to vzhľadom na dodržanie zákonnosti postupu a rozhodnutia krajského súdu vyžadovaného príslušnou procesno-právnou normou – Občianskym súdnym poriadkom. Pokiaľ ide o možnosť vyjadrenia sa sťažovateľa k vykonávaným dôkazom, je potrebné zdôrazniť, že krajský súd dokazovanie nevykonával (je to aj jedna z podmienok, ktorá musí byť splnená, aby odvolací súd mohol rozhodnúť bez nariadenia pojednávania o odvolaní), preto sa sťažovateľ v tejto súvislosti v odvolacom konaní nemal ani k čomu vyjadrovať. Ústavný súd teda ani tejto časti sťažnosti nemohol vyhovieť a vysloviť porušenie základného práva sťažovateľa zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na všetky dosiaľ uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. mája 2013